

“El micromecenatge popular al llibre s’ha acabat”

Editen “llibre no religió sobre religió”. En català, castellà i portuguès; per a infants i adults. Fan tot el procés al pis-despatx. Fragmenta és filla de la tenacitat pura i el rigor d’IGNASI MORETA i INÉS CASTEL-BRANCO. Un dels segells més singulars de l’escardalenca edició catalana arriba ara als 10 anys.

Carles Geli

A Fragmenta, Ignasi Moreta (Barcelona, 1980), professor de Literatura a la Universitat Pompeu Fabra, però especialment Inés Castel-Branco (Lisboa, 1977), doctora en Arquitectura i per això directora gràfica del segell, dediquen tota una tarda a compaginar l’índex d’un llibre, o més d’una per casar els inicis de paràgraf de l’original en hebreu d’uns contes cabalístics de Nahman de Bratslav amb la versió catalana. És com fa 10 anys, quan van arrencar amb els primers llibres el maig del 2007, batallant amb els tipus de lletra per poder compondre textos en japonès o àrab. Ho feien llavors des del pis-despatx; ara, en un de diferent, però també és així, si bé ja essent quatre persones i amb 145 llibres a l’esquena (també en castellà, des del 2011, i en portuguès, des del 2015), tot oferint una oferta única en català... i en castellà, gairebé.

Pregunta. Editorial catalana petita que aguanta 10 anys i que dona feina a quatre: una notícia bomba...

Resposta. Externalitzem molt poc; si ho fèssim, podríem produir més llibres, però volem intervenir i tenir cura de tot en tota la cadena del llibre; entenem que l’editor ha d’editar; en general, en el sector avui ja no queden editors de taula, per exemple, i es passa tot a empreses de preimpresió, que et diuen que els donis l’original i que ells ja et faran el llibre.

P. Resistir editant llibres sobre religió en aquest temps encara més descregut que el 2007 té mèrit.

R. La nostra filosofia editorial segueix sent vàlida: la religió no és només per a capellans i convençuts, no es tracta de parlar des de dins ni per als de dins, la religió no és un gueto, no busquem alimentar una subcultura eclesialística; si una cultura no veu la necessitat d’aquesta mena de llibres i preguntes, és una cultura amputada... El que passa aquests darrers anys és que hi ha

més descreguts fruit un gran descrèdit de les institucions religioses, i aquesta gent és a la intempèrie i potser necessiten acompanyants. Els nostres autors ho són...

P. Segons com, aquest argumentari el poden fer servir molta tipologia d’editors...

R. Sí, però el que passa és que, en temps d’intempèries, no tot val igual: no és el mateix un llibre d’autoajuda que un de Salvador Panikkar, o el *mindfulness* que la lectura intel·lectual que fa Tolentio Mendonça a *Petita teologia de la lentitud*.

P. Han aconseguit desmarcar-se del gran embolca que fa fort de títols entre l’espiritualitat i l’autoajuda?

R. Creiem que ja s’ha entès que estem ben desmarcats tant dels llibres de la Conferència Episcopal Espanyola com de l’autoajuda; per dir-ho gràficament, sempre hem fugit de cobertes amb una posta de sol.

P. El que és evident és que han trobat un lloc sota el sol: ja han editat 145 llibres.

R. Hem passat d’uns vuit títols a l’any a uns 18; hem ampliat la temàtica: ja no només abordem el tema de les religions sinó també, d’una banda, autors més propers a l’espiritualitat però amb alt contingut filosòfic, i de l’altra, branques paral·leles des d’aquesta perspectiva, com ara l’antropologia a partir d’autors com Lluís Duch, o a la filosofia, amb Joan-Carles Mèlich.

P. I quin seria el fil conductor de temes tan dispersos?

R. Que tots plantegen d’una manera o altra les preguntes últimes, d’on venim, on anem i on som nosaltres; Kant, no? O el perquè som i no som de Leibniz...

P. I amb aquests plantejaments resisteixen?

R. Hi ha qui a la vida no necessita fer-se preguntes, és clar, i a aquests Fragmenta no els pot oferir res; nosaltres, d’altra banda, tampoc tenim les respostes, això ho feien els llibres de catecisme, que et donaven pregunta i resposta alhora; això, avui, cau de les mans. A Fragmenta no sabem si tot quadra a la vida, potser aquesta no té sentit, però hi ha qui té intuïcions fonamentades sobre aquest sentit. Per això ens diem Fragmenta: no tenim sentit de totalitat; les religions han estat molt arrogants.

P. Retrat robot del lector de Fragmenta?

R. És una persona clarament culta, amb certa inquietud per la dimensió espiritual; un públic gran, sí, d’entre 40 i 70 anys, però molt més jove que el que conforma el grup de catòlics progressistes catalans, que són gent que van més dels 70 als 90 anys; el lector de Fragmenta ha superat el gueto; ells encara hi són.

P. No sembla massa gent... Per això gairebé no tenen competència en català?

R. De competència gairebé no en temin; no sabem si el mercat català donaria per a dos segells així, la veritat... Quan alguna editorial vol fer algun tema del nostre àmbit, ens pregunta si farem alguna cosa semblant,

perquè, per exemple, dos llibres sobre Luter no crec que es venguessin avui a Catalunya. Els nostres *best-sellers* són un de la col·lecció infantil que vam encetar el 2015, *Respira*, de la Inés, amb 7.200 exemplars, i *Sendino se muere*, de Pablo d’Ors, amb uns 5.000... És així.

P. Potser tampoc hi ha mercat en castellà. Per què es posen a editar en aquesta llengua? Aquí sí que ja hi ha més competència: Herder, Kairós...

R. I Trotta i Siruela... Des de l’inici volíem projectar al màxim els autors catalans, i esperàvem que els segells en castellà ens comprarien els drets. No va ser així i vam decidir fer-los nosaltres. En portem 53.

P. I, a sobre, es posen a fer les obres completes de Raimon Panikkar. Surten els números de Fragmenta?

R. La nostra realitat és molt precària... Sobre Panikkar no hi ha gaire discussió: és el filòsof català més important des de Ramon Llull, amb projecció pública, magnetisme, escriptura per a un lector mitjà... i estem venent 200 exemplars de mitjana de les seves obres.

P. Com interpreten aquests 200 exemplars, doncs?

R. De l’única manera possible: això és fruit d’una cultura d’un país d’analfabets totals i absoluts, d’una societat que ha desertat d’algunes coses que abans feia.

P. Per exemple?

R. Per exemple, als anys cinquanta i setanta hi havia una mena de micromecenatge popular i espontani, que feia que la gent acabés comprant-se les obres completes d’autors que majoritàriament no llegia. Qui llegia en Joan Coromines o el *Tiran*? Era una manera de fer un mecenatge popular. I d’això vivien editors com Josep Maria Cruzet o la Barcino... Això s’ha acabat, no es compra per país. A qui li interessa, qui pot pagar i qui té temps per llegir-ho? Sembla que ningú; en comptes de gastar-se 20 euros construint país, teixint-lo culturalment, es prefereix passar tota la tarda darrere una bandera; editar coses així sí que són estructures d’Estat!

P. Són ja deu volums de Panikkar, però parlen de 20.

R. I complirem, mentre gairebé totes les obres completes de grans autors estan parades: la de Maragall, ni un volum; la de Josep Carner, 20 anys pel primer...

P. Potser aquí caldria un esforç institucional.

R. Estem en contra del suport genèric: els ajuts no poden ser fruit d’un algoritme, cal introduir el factor qualitatiu; proposariem que, com ara han fet amb les llibreries, es creés un segell de qualitat editorial...

P. Per un assaig tan específic, en un context d’assaig català pràcticament inexistent...

R. Això no era així. El nivell de l’assaig català era força alt als vuitanta, amb col·leccions com Llibres a l’Abast o Textos Filosòfics... Ara, és car promoure assaig català i portar-ne de fora, encara més, sobretot pels costos de traducció: si pagues com cal, són 13 euros per foli. I aquí comença una cadena: els autors ho han llegit tot en castellà i llavors no hi ha tradició... Ens cal un pèl menys de precariatat.

P. I com es pot obtenir?

R. El problema ve de baix de tot, de l’escolarització,

“En comptes de gastar-se 20 euros teixint país culturalment, es prefereix passar tota la tarda darrere una bandera”

començant perquè Magisteri és una diplomatura, per això no haver de pagar llicenciatures; i cal replantejar coses: les biblioteques públiques estan bé, però serveixen d’aparador, cal potenciar les personals...

P. Publiquen llibres de totes les confessions en temps difícils per a algunes...

R. En publiquem més de la religió cristiana per raons culturals òbvies, però en nosaltres les altres religions no són un apèndix; en totes hi ha veritat: el que passa és que des de fa un temps algunes, com el budisme, sonen bé, i d’altres, no tant... No és normal que s’acusí Dolors Bramon, vídua d’Ernest Lluch, que va ser víctima de la violència terrorista, d’apologia del terrorisme per haver escrit *L’Islam, avui*. Fa uns anys, abans dels atemptats, vam publicar textos sufistes i no havia passat res. Venuts? Uns 800, no està malament...

P. Potser els caldria publicar més cosa polèmica...

R. Vam editar la monja Teresa Forcades abans del seu *boom*: ara podríem ajuntar quatre textos seus i endavant, però l’oportunitisme, a la llarga, també es paga. L’any passat vam rebutjar 127 originals. No, aquí s’ha d’arreglar el tema de fons: l’editor Joan Sales estava content si d’un llibre venia 2.000 exemplars; avui, la seva neta, Maria Bohigas, ho està si arriba a 800. Què passa aquí? És molt greu, hem anat enrere: de què serveix tanta normalització i immersió lingüística, tanta biblioteca i universitat, tanta Generalitat? Genera perplexitat, tot plegat.

Ignasi Moreta i Inés Castel-Branco, dimarts a la seu de l’editorial Fragmenta. / C. RIBAS